

pošt. příhr. 469
111 21 Praha 1

Z P R A V O D A J

č. 99

Hezké jaro vám všem

duben 2005

Vychází 4 x ročně

Ediční rada Zpravodaje: přátelé Soňa Neumannová (odp. redaktorka), Iva Apfelbecková (zástupce), František Ducháček, Věra Svobodová, Pavel Šulda a Dana Velebová

Kresby : přítelkyně Marie Tvrdková

Tisk : Zdeněk Misík, Bořivojova ul. 90, 130 00 Praha3

Internet: www.zahradkari.cz/hortiklub

Naše zahrady a parky, jakožto památky zahradního umění

(2.část – dokončení)

Nejčetnější druhovou skupinu zahrad a parků tvoří v České republice **zámecké zahrady a parky**. Vznikaly jako součást šlechtických sídel, zámků, situovaných obvykle uvnitř panství. Vyvíjeny byly ve vazbě na zahradní průčelí budovy, zatímco prostor před hlavním průčelím byl často pojednán jako čestný dvůr.

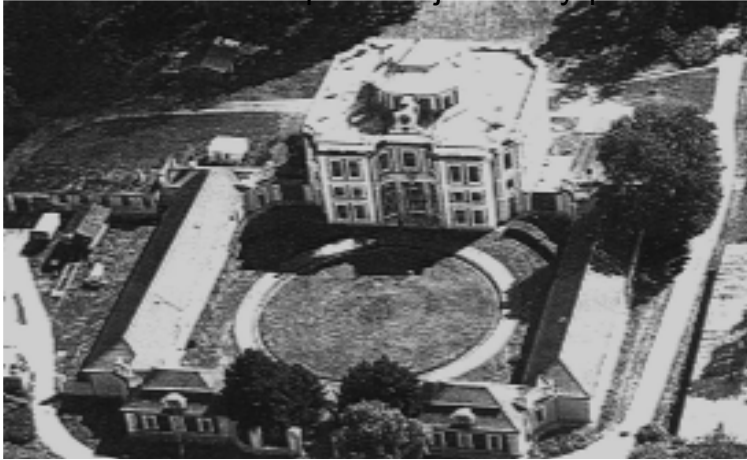
Zámky, ať již nově budované nebo vzniklé přestavbou starších panských sídel v 17. a zejména 18. století a ještě i v průběhu 19. století, sloužily především k obytným a reprezentačním účelům majitelů panství. Jak již bylo předznamenáno, plnily nezřídka i úlohu správních a hospodářských center panství.

Zámecké zahrady a parky, patřily k nezbytnému příslušenství zámku. Zprvu to byly zahrady renesanční, pak barokní. Později se vzhled těchto zahrad nezřídka změnil pod vlivem nových stylových forem představovaných romantismem, anglickým krajinářským slohem i jejich pozdějšími novoromantickými či novokrajinářskými aplikacemi. V některých případech zůstala starší zahrada nebo její část zachována a nový, často rozlehlý krajinářský park ji doplnil. Tyto změny se začaly projevovat již v druhé polovině 18. století, zejména však v průběhu 19. století. Tehdy se do vzhledu a celistvosti zámeckých zahrad a parků začaly promítat též jiné závažné vlivy: průmyslový rozvoj, rozrůstání měst a postupný zánik panství.

Zámeckých zahrad nebo parků je po české republice rozeseto více jak 250. K nejznámějším a nejnavštěvovanějším patří zahrady a parky, které jsou součástí zámeckých komplexů se stálými expozicemi využívaným pro návštěvníkový provoz nebo zámků, které byly upraveny pro veřejně dostupné účely. V jižních Čechách je to např. zámecká zahrada v Českém Krumlově, zámecký park v *Hluboké nad Vltavou*, na *Orlíku*, v *Červené Lhotě*, *Dačicích*. V západních Čechách zámecký park v *Horšovském Týně*, na *Kozlu*, v *Kynžvartě*, zámecká zahrada v *Kacéřově*. V severních Čechách zejména zámecká zahrada v *Červeném Hrádku*, *Děčíně*, *Liberci a Ploskovicích*, zámecká a *Knížecí zahrada v Duchcově*, zámecká zahrada a park v *Libochovicích*, zámecký park na *Sychrově*. Ve středních Čechách zámecký park v *Březnici* a dále *Jemniště*, *Konopiště*, *Kačina*, *Liběchov*, *Průhonice*, *Veltrusy*, *Vrchotovy Janovice*, *Žleby*, zámecká zahrada v *Mnichově Hradišti*. Ve východních Čechách zámecké parky v *Častolovicích*, *Doudlebích*, *Heřmanově Městci*, kde slouží pro účely domova důchodců, *Hrádku u Nechanic*, ve *Hrubém Rohozci*, v *Cholticích*, *Karlova Koruna*, v *Kladrubech nad Labem*, v *Kostelci nad Orlicí*, ve *Slatiňanech*, zámecká zahrada a park v *Litomyšli*, v *Opočně*, zámecká zahrada v *Novém Městě nad Metují*. Na severní Moravě zámecký park v *Hradci nad Moravicí*, *Javorník ve Slezsku*, *Kravaře*, *Lešná na Vsetínsku*, *Náměšť na Hané*, *Slezské Rudoltice*, *Šilhéřovice*, *Krasno ve Valašském Meziříčí*, *Velké Losiny*. Na jižní Moravě zámecká zahrada v *Bučovicích*, *Holešově*, *Jaroměřicích nad Rokytnou*, *Podzámecká zahrada v Kroměříži*, v *Lysicích*, v *Miloticích*, zámecká zahrada a park v *Buchlovicích*, v *Telči*, zámecký park v *Čechách pod Kosířem*, v *Lednici a Valticích spolu s celým lednicko-valtickým areálem*, ve *Slavkově*.

V podmínkách současné Prahy, která postupně pohltila katastry někdejšího pražského venkova, patří k největším a nejrozsáhlejším zámeckým parkům a oborům ve *Vinoři a v Kolodějích*.

Druhou skupinu do jisté míry podobnou zámeckým zahradám a parkům **tvorí**

Barokní zámek s čestným dvorem ve Vinoři

zahrady a parky usedlostí.

V porovnání s panstvími byl však rozsah pozemkového majetku usedlostí daleko menší, skromnější byly rovněž obytné a hospodářské budovy usedlostí a stejně tak jejich zahrady. Vzhledem k tomu, že současná Praha pohltila prstenec někdejšího pražského venkova v jejím okolí, nachází se paradoxně řada zahrad a parků usedlostí v Praze. Patří k nim *Santoška a*

Kneislovka na Smíchově, *Turbová, Bulovka a Šmukýřka* v Košířích, *Slovanka* v Hlubočepích, *Kajetánka* v Břevnově. Výjimečné místo mezi zahradami a parky usedlostí zaujímá park *Cibulka* v Košířích a zahrada *Klamovka* na Smíchově, které zároveň patří k významným reprezentantům krajinářského parku v Praze.

Další specifický a nepochybně velmi zajímavý druh zahrad představují **zahrady vil**. Vzhledem k tomu, že tyto zahrady vznikaly v poměrně dlouhém časovém rozpětí, projevilo se v jejich pojetí více stylových forem (renesanční *Kratochvíle*, manýristický *Libosad* dnes zvaný *Květná zahrada* v Kroměříži, barokní *Šternberská vila* se zahradou a štěpnicí v Praze Tróji nebo zahrada *Bredovského letohrádku* v Lemberku, díla romantismu jako jsou *Landfrasova zahrada* v *Jindřichově Hradci* nebo zahrada *vily Kinských* v Praze na Smíchově, zahrada *letního biskupského sídla* v *Chrasti*, v jejímž pojetí hrál významnou roli novobarokní základ, zahrada *Bílkovy vily* v Praze, která reflektovala vlivy secese, kubistická *Kovařovicova zahrada* v Praze pod *Vyšehradem* a v neposlední řadě dvě významná funkcionalistická díla, a to zahrada *vily Tugendhat* v Brně a zahrada *Müllerovy vily* v Praze *Střešovicích*. Obdobně jako villegiatury vzniklé přeměnou někdejších usedlostí nebo jejich částí, sloužily původně i vily jako letní sídla šlechty nebo zámožných měšťanů. Pro vilu je typické, že její součástí vždy musela být zahrada. Významový posun, kdy se pod pojmem vila rozumí výstavný dům k trvalému bydlení, ve městě i na venkově, se zahradou i bez, je novodobý.

V 19. století v časové shodě s rozvojem měst a oživením českého kulturního života se dostavila vlna veřejných **městských parků**. Jejich situování předurčil vývoj urbanistické struktury měst, rušení městského opevnění, rozvoj nových městských čtvrtí. Městské parky vyrůstaly na plochách získaných zrušením městského opevnění, na náměstích, pozůstatcích starších parcelovaných zahrad, na plochách, které města zachránila před stavební exploatací. Zakládání veřejných městských parků mělo takřka sílu hnutí což dokumentuje kolem 70 neznámějších veřejných městských parků v České republice. V Praze jsou to zejména parky *Chotkovy sady, Letenské sady,*

Nebozízek, Karlovo náměstí, Riegrovy sady, Čechovy a Bezručovy sady, Karlínské náměstí, Fidlovačka, Thomayerovy sady a mnoho dalších, neboť v Praze existuje přes 30 městských parků. Brno se šesti nejznámějšími městskými parky (*Lužánky, Špilberk, Denisovy sady, Koliště, Náměstí 28. října a Slovanské náměstí*) početně předčí Plzeň s 10 městskými parky (*Kupeckého sady, Smetanovy sady, Šafaříkovy a Křížkovy sady, Sady 5. května, Pětatřicátníků, Pecháčkovy sady, Borský park, park v Lochotíně, park Potoční*). Čtveřice městských parků připadá na Olomouc (*Smetanovy, Čechovy, Bezručovy, Severní sady*). Tři městské parky má Znojmo (*Husovy sady, Karolininy sady, Gránická strž*). Po dvou městských parcích mají České Budějovice (*Sady, Stromovka*) a Hradec Králové (*Žižkovy a Jiráskovy sady*) a po jednom Hranice na Moravě (*Sady čs. legií*), Lipník nad Bečvou, Přerov (*Michalov*), Prostějov (*Smetanovy sady*), Telč, Jindřichův Hradec (*Husovy sady*).

V České republice má velkou tradici také sběratelsky zaměřené pěstování rostlin, k dendrologickým sbírkám mnohdy směřovalo pěstování dřevin v krajinářsky formovaných parcích. Shromažďování stromů a keřů vyloženě sběratelského charakteru vyústilo do zakládání arboret. K nejznámějším patří v České republice arboreta *Adamov, Křtiny, Bílá Lhota, Arboretum Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, Americká zahrada v Chudenicích, Sofronka v Plzni, Peklov v Kostelci nad Černými Lesy, Nový Dvůr u Opavy, Dendrologická zahrada v Průhonicích*.

Zahrady, parky, arboreta jsou citlivým indikátorem všestranných kulturních kvalit společnosti, ekonomické prosperity, komfortu. Významně se promítají do obrazu měst i obcí České republiky a mají velmi pozitivní vliv na její životní podmínky.

Nejlepší předpoklady pro aktivní přiměřené využívání mají zahrady parky, jimž je věnována patřičná péče, jsou upravené a udržované s pochopením pro potřeby průběžného plošného i hmotového usměrňování vegetace.

Zájemci, kteří se chtějí dozvědět více o historii, kompozičním uspořádání, dřevinách i sochařské a jiné výzdobě bohatého fondu našich zahrad, parků a arboret necht' laskavě nahlédnou do knihy „Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“, která vyšla v roce 1999 v nakladatelství LIBRI a knihy „Pražské zahrady a parky“, kterou v roce 2000 vydalo Sdružení pro zahradní a krajinářskou tvorbu.

*/ Ing. Božena Pacáková – Hošťálková
Národní památkový ústav, ústřední pracoviště Praha
/ pacakova.bozena@up.npu.cz /*

KLUBOVÝ ŽIVOT

Zápis z Výroční členské schůze Hortiklubu, konané dne 12.3.2005 na jarním setkání

Dne 12.3.2005 se konalo v Krajinově posluchárně přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze 2, Benátské ulici č.2 jarní setkání Hortiklubu, specializované základní organizace Českého zahrádkářského svazu a zároveň Výroční členská schůze Hortiklubu. Přítomno 55 členů.

Program:

1.Úvod

Jednatel Ing. Václav Pícha,Csc. přivítal účastníky, informoval o programu setkání a upozornil, že příští setkání Hortiklubu a přednášek „Krásná zahrada“ se bude konat v Přírodovědecké fakultě Viničná 5, Praha 2. Předseda Ing.Pavel Šulda byl omluven z nepřítomnosti z důvodu dovolené, kterou měl již dlouhodobě naplánovanou.

2.Skalničkáři

Skalničkáři nám umožňují vystavovat na svých výstavách, proto je potřeba docházet na brigády k úpravám zahrady 14 dní před výstavou. Brigády se konají každé úterý od 14 do 18 hod nebo v sobotu od 9 hod. Je potřeba se zapsat při příchodu do prezentační knihy.

3.Výstava “Narcis 2005”

Od 21. do 24.4.05 se koná výstava v Lysé nad Labem, kde budeme mít stánek s možností prezentace Hortiklubu.

4.Mezi účastníky setkání přijel pan Huml, který oslavil v prosinci 2004 80 let. Přivezl své výpěstky rostliny Osteomeles a rozdál je mezi členy.

5.Krásná zahrada

Z důvodu dojíždění bylo zvoleno nové umístění kurzů do Viničné 5, Praha 2. Aby se neztratil kontakt s Průhonicemi, bude se 1x kurz konat v Průhonicích.

6.Aranžování

Přítelkyně J. Heřmánková informovala účastníky o průběhu kurzů aranžování.

7.Zájezdová sekce

Přítelkyně Sýkorová omluvila Jarku Řehákovou a oznámila připravované zájezdy:

1)	21.5.2005	Východní Čechy, cena 250,-Kč
2)	11.6.2005	Západní Čechy, cena 300,- Kč

8.Zpráva o hospodaření Hortiklubu

Přítelkyně Sýkorová dále přednesla stav účtu Hortiklubu, částky dotací a stav počtu členů. K 1.1.2005 máme 209 členů. Nemilé je i zdražení poštovního.

9.Revizní komise

Přítelkyně Pavlíková sdělila,že revizní komise provedla kontrolu účetnictví a nezjistila žádné nedostatky. Zpráva revizní komise byla účastníky přijata jednomyslně. Z důvodu odstěhování z Prahy paní Jarmily Melicharové byla do revizní komise zvolena a odhlasována nová členka paní Božena Německá.

10.Poděkování

Hortiklub poděkoval přítelkyni Sýkorové za její dobře vykonávanou činnost hospodářky - zajistila dotace v plné výši.

Zároveň bylo poděkováno přítelkyni J.Melicharové za práci v revizní komisi a přítelkyni Kohoutkové za velmi hezký příspěvek z výletu do Zpravodaje.

11.Přednáška na téma Historické zahrady Itálie

Ing.Dědečková nám promítala a podala zajímavý výklad o zahradách Itálie v okolí Benátek a Verony.

12.Závěr

Jednatel Ing.V.Pícha se rozloučil s účastníky.

Zapsala : Jarmila Melicharová

SEKCE „KRÁSA ZAHRADY“ 2004 – 2005

Když se blížil 5. březen 2005, tak jsem se těšil, ale současně měl svírající pocit. Ten den byly již poslední přednášky kurzu Krása zahrady 2004 - 2005. Probíhají jednou měsíčně v zimním období od listopadu do března již 23. rok, vždy v sobotu v době 8:30 - 11:30 a 12:30 - 15:30 hod. v prostorách „VÚ Sylva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví“ v Průhonicích. Jde nejen o vzdělávání na prvním místě, ale i o předávání zkušeností a setkávání s letitými přáteli i nově příchozími. Je to i společenský prožitek a nabrání nových sil a námětů pro probouzející se novou tvůrčí a pracovní sezónu. Vzdávám současně hold zakladateli tohoto způsobu vzdělávání a setkávání: ing. Janu Tykačovi. Byl současně pedagog, publicista, překladatel, organizátor a přednášející v jedné osobě. Bohužel již není mezi námi.

V průběhu letošního kurzu jsme vyslechli přednášku Dr.Boženy Gregorové z VÚKO Průhonice o ošetřování a řezu okrasných stromů. Byla to přednáška jak teorie, tak bohaté praxe – právní, obchodní a estetické, ale hlavně zdravotní, technické a fyziologické souvislosti při pěstování dřevin.

Ing. Miroslav Ezechel nás seznámil s využitím okrasných rostlin v krajině. Jeho následná přednáška mohla vypadat, že bude suchopárná - legislativa v životním prostředí. Opak byl pravdou. Vše bylo aplikováno prakticky a v mnoha směrech pro nás objektivně.

Přednáška ing. Josefa Knapa byla zaměřena na méně obvyklé, až exotické jehličnany a jejich odolnost v současném problematickém klimatu a s řadou rad jak na to.

Ó jak se omlouvám včelám. Myslel jsem, že lesní med tvoří z výkalů a on je zatím ze zvlášť vyloučených kapiček cukru mšicemi a křísty. To a mnoho jiného jsme se dozvěděli z vystoupení Dr Kamera z VÚ včelařského v Dole u Prahy. Mohlo se zdát, že pro nás, kytičkáře, bude námět přednášky odtažitý - ale vůbec nebyl.

Při vyslovení jména ing. Jiřího Václavíka již víme, že půjde o vtipnou, ale vysoce odbornou výpověď o cibulnatých a hlíznatých rostlinách. Je od člověka, který vyšetřil

vynikající mečíky, tulipány a novou řadu nízkých jiřinek: Star,- čekajících na uvedení na trh. Kdo navštívil v Holandsku park Keukenhof, mohl obdivovat tulipány Gavota, za něž dostal v roce 2001 prestižní cenu holandských zahradníků.

Přednáška ing. Gražyny Novotné nás zavedla do Švýcarska a seznámila s jejich tvorbou městské zeleně v místech bývalých průmyslových částí a s obnovou, budováním a údržbou zeleně v severních částech země.

Lahůdkou pro milovníky květeny a skalničkářů zvláště, byla přednáška ing. Petra Hanzelky o cestě přírodou italského poloostrova Gargano a horskými oblastmi Řecka. Na závěr nás seznámil s novými odrůdami trvalek shromážděnými v Botanické zahradě v Tróji.

Mám ale jednu faktickou poznámku. Poslední dobou pozoruji úpadek slovního projevu, zvláště u mladých přednášejících. Jako by si neuvědomovali, že nemluví pro sebe, ale pro posluchače. Po chvíli přednášky je síla projevu poloviční. To se dá odstranit mikrofonem. Ale co se nedá technicky odstranit je drmolení slov. Takže psaní poznámek a správných názvů, bez zbytečných dotazů je skoro nemožné. Chce se mi zvolat slovy klasika: Tykači, Ondřeji, Marečku, Šonský - kde jste! Přitom se těmto přednášejícím nedá upřít odbornost, zapálenost pro věc i upřímný vztah k nám.

Dost ale bylo malé vady na kráse. Sluší se mi vřele poděkovat všem, co se zasloužili o bezvadný průběh tohoto ročníku a ing. Pavlu Šuldovi zvláště.

Ať žije „Krása zahrady“ 2005 - 2006 a jeho skalní i noví posluchači. Na příští setkání s Vámi se těší

/ František Ducháček /

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Zveme vás na zájezdy Hortiklubu:

1. Zájezd „Východní Čechy“ – 21.5.2005
Čelákovice - arboretum Ing, Knapa
Lysá nad Labem – barokní park
Přerov nad Labem – školky Montána
Vinořice u Týnce nad Labem – zahrada př. Kasala
Všejanya – za čarověníky k p. Balatkovi
- zahrada přítelkyně J. Melicharové
s posezením a malým občerstvením
Odjezd v 7²⁰ hod od hotelu “Opera“ na Těšnově
Cena 250 Kč (vč. pohoštění)
2. Zájezd „Návštěvní den u Sedláčků“ – 11.6.2005
zámek Nelahozeves
návštěva několika zahrad, navržených přítelkyní Sedláčkovou
Mšec – rozlehlá zahrada přátel Sedláčkových s posezením a

občerstvením

Odjezd v 7⁵⁰ hod od hotelu "Opera" na Těšnově

Cena 300 Kč (vč. vstupného do zámku a pohoštění)

Změna programu obou zájezdů vyhrazena.

Objednávky za výbor Hortiklubu

Jaroslava Řeháková tel. 267 911 981 domů

222 729 979 práce

Cena pro nečleny Hortiklubu o 20 Kč více.

3. Pozvání na zahradu k přítelkyni Neterdové.

Uskuteční se 13.5.2005 v 15⁰⁰ hod na adrese:

Na Dvorcích 284/12, Praha 4

Autobus č.124, č.205 od stanice metra „Budějovická“

(dvě zastávky.- směr Krč)

Prosím členy, kteří mají rezervaci na zájezdy o úhradu do konce dubna 2005.

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Máme za sebou polovinu akcí, plánovaných na letošní rok. Sešly jsme se 22. února 2005 na vázání parádních mašlí, nešlo to zrovna "samo", ale snaha byla vidět u všech zúčastněných. Naše "učitelka" Míša byla na všechny milá, nikdo nemusel dělat reparát.

Další akce již byla pro všechny jednodušší, konala se 8.března a jen jsme se dívaly, jak to jde Míše od ruky. Byla zaměřena na aranžmá velikonočních svátků a určitě inspirovala všechny k pokusům, to doma zkusit také. Největší zmatek nastal v okamžiku, když byl nabídnut materiál na aranžování k odkoupení. Vypadalo to jako v době nedostatkového zboží za socialismu. Míša je ale statečné děvče a ani tohle ji neodradilo od slibu, že přijde na podzim znovu a ukáže nám vazbu dušičkovou. Termín je zajištěn na 25.října 2005, zapište si ho prosím do kalendáře současně s posledním termínem aranžování v letošním roce, tj. 29. listopadu 2005.

/ Jiřina Heřmánková /

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor.

Redakční rada si vyhrazuje právo krátit rozsah delších příspěvků a všechny příspěvky v případě potřeby stylisticky upravovat.

Uzávěrka Zpravodaje č.100 je 3.května 2005.